

Feestrede openingsavond Feest van de Geest Utrechtse Heuvelrug 28 mei 2014

Als student theologie mag je op een gegeven moment ook gaan preken en toen ik zo'n dertig jaar geleden als student daarmee begon, ging een van mijn eerste preken over het scheppingsverhaal uit Genesis 1 en omdat ik mijn hoorders wilde uitleggen wat het wereldbeeld van het scheppingsverhaal is, nam ik een vergiet mee...

Volgens het wereldbeeld van Genesis 1 lijkt de hemel namelijk op een omgekeerd vergiet...een koepel die boven op de aarde staat, de aarde die zo plat is als een pannenkoek...ik had toen natuurlijk naar mijn idee een mooie preek over het scheppingsverhaal gemaakt, maar toen ik een jaar later in dezelfde gemeente voor de tweede keer kwam preken, had niemand ook maar een woord van mijn preek onthouden, maar ze hadden wel tegen elkaar gezegd: 'die dominee van het vergiet komt weer preken'...

Waarom vertel ik dit?...Ik vertel dit om daarmee te illustreren dat het beeld vaak langer blijft hangen dan het woord...als ik met kinderen praat in een kerkdienst, neem ik meestal ook een of ander attribuut mee en zo gauw je iets visueel maakt en een beeld aanreikt bij het woord, gaat het meer spreken en komt het beter bij mensen binnen...

Nu moet u mij niet verkeerd begrijpen...ik heb het dan over een attribuut, een voorwerp dat beeldende betekenis kan krijgen, maar bij het Feest van de Geest dat wij de komende twee weken vieren, gaat het over echte kunst...en kunst is veel meer...de nieuwe kunstwerken die door de kunstenaars zijn gemaakt en geïnspireerd zijn door het Pinksterverhaal moeten we niet beschouwen als een plaatje bij een praatje, nee, dat zou hun kunst ernstig tekortdoen...

Goede kunstwerken roepen namelijk zelf een werkelijkheid op...en als goede kunstwerken een verbond aangaan met bijvoorbeeld bijbelse woorden, dan kunnen die woorden daardoor een nieuwe richting krijgen...en een nieuwe lading...opeens kan er dan nieuwe betekenis opengaan...als een *eye-opener*...een *Aha-Erlebnis*...om in Pinkstertermen te blijven: kunstwerken kunnen in woorden een nieuw vuur aansteken, zodat ze opeens een ander licht uitstralen...

In die zin zijn woord en beeld gelijkwaardig...woorden kunnen beeldend zijn en beelden kunnen veelzeggend zijn...dat is jammer genoeg in het verleden niet altijd goed begrepen, tenminste in de protestantse kerken niet...daarin werd het woord zo absoluut gesteld, dat alle beelden verwijderd moesten worden...*ook hier in de Maartenskerk heeft ooit de beeldenstorm huisgehouden en zo is het mooie zandstenen koorhek met allerlei afbeeldingen dat hier stond in de zestiende of zeventiende eeuw vernield...(u ziet een paar fragmenten van dat koorhek op de schermen afgebeeld)...*

Die beeldenstorm kwam voort uit het misverstaan van een van de tien woorden van de Sinaï, waarin staat dat je geen beelden mag maken...maar het gaat er in dat woord om dat je God niet in een beeld mag...vastleggen...niet in een beeld gevangen mag nemen...want daar kan God niet tegen...en mensen evenmin...

En juist kunstwerken kunnen ons helpen om dat te voorkomen...elk kunstwerk is immers bedoeld om vastliggende patronen te doorbreken...om het vastgeroeste denken over God en mensen los te schudden, zodat er weer ruimte en vrijheid van geloven ontstaat...de Geest van God is een en al beweging...de geest van goede kunstenaars ook...

Kijk, de Geest van Pinksteren heeft wel alles te maken met een beeldenstorm, maar dan in de goede zin van het woord...de Geest stormt door de wereld en stelt alle vooroordelen en eigengemaakte zekerheden onder kritiek...ook in de kerk...en kunst kan daarbij helpen...

Soms is dat pijnlijk en schokkend...ook mijn vooroordelen gaan eraan...ook ik moet opeens mijn vastgeschroefde beelden herzien...kunstwerken kunnen ook werken als spiegels, niet waar ...ik spiegel bijvoorbeeld mijn geloof en mijn traditie in het kunstwerk...en dan blijkt dat kunstwerk ook opeens een lachspiegel te zijn die mij te kijk zet...de werkelijkheid van het geloof is veel rijker dan ik dacht...en ik kan dan opeens lachen om mijn eigen bekrompenheid...

Als u de roman *Het verslag van Brodeck* van Philippe Claudel wel eens hebt gelezen, dan weet u hoe kunst ook kan verontrusten en confronteren en mensen zo kan ontmaskeren dat zij die kunst zelfs willen vernietigen en de kunstenaar uit de weg willen ruimen...dat gebeurt onder dictatoriale regimes, zoals in China...het gebeurt ook met God, de Kunstenaar met een

hoofdletter, die in Jezus de gemartelde Mens aan het kruis is geworden en nog steeds geschonden wordt in elke mens die wordt gepijnigd en vernederd...

Maar Pinksteren leeft van Pasen...van de opstanding van die gemartelde mens...Pinksteren betekent bevrijding tot de ware levenskunst...het gaat bij Pinksteren om de G/geest van God en mensen die niet geknecht en onderdrukt wordt maar vrij kan waaien...daarom gaat het in het Feest van de Geest om bevrijding tot nieuwe inzichten en gedachten...het gaat echt om nieuwe schepping die verrassend is en mensen op een ander been kan zetten...die mensen ook uithoudingsvermogen kan geven, zoals naar voren komt in de levensverhalen van de mensen in de film 'Winst uit de crisis'...

Als ik nu nog eens over Genesis 1 zou moeten preken...over het scheppingsverhaal...ja, dan vergeet ik het vergiet en ga ik het hebben over God als Kunstenaar met een hoofdletter...en dat de Geest van die Kunstenaar het licht scheidt en de ruimte en dat dat een ongelooflijke diversiteit mogelijk maakt...

En als dan de mens geschapen wordt naar het beeld van God, dan kan dat toch niets anders betekenen dan dat ook de mens als kunstenaar bedoeld is...medekunstenaar die vol creativiteit die diversiteit het volle pond kan geven...

Zeventien van die kunstenaars hebben –geïnspireerd, ingeademd door het Pinksterverhaal- iets geschapen voor het Feest van de Geest...laat hun geest maar waaien via hun kunstwerken...samen met de Geest van Pinksteren...dan gebeurt er wat in die vijftien kerkgebouwen hier op de Utrechtse Heuvelrug...

Want er kan dan zomaar iets aangestoken, aangeblazen worden in mensen...ze vangen iets op van die inspiratie, van die inademing van de K/kunstenaar...en dat vergeet je niet gauw meer...nee, dan kan er iets blijven branden: vuur dat nooit meer dooft...

Simon Dingemanse,

voorzitter Stichting Feest van de Geest Utrechtse Heuvelrug